

Ι. Η ΕΞΑΣΘΕΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΜΕ ΤΗ ΔΥΣΗ

Οι Κομνηνοί και οι προσπάθειες για ανάκαμψη της Βυζαντινής
Αυτοκρατορίας (1081-1185) (σελ. 55-56)

Τι μελετώ σε αυτή την ενότητα:

1. Την εσωτερική πολιτική των Κομνηνών:
 - α. Θεσμός της Πρόνοιας
 - β. Σύγκριση θεσμού Πρόνοιας με θεσμό των Θεμάτων
 - γ. Αποτίμηση (κριτική) του θεσμού της Πρόνοιας
2. Την εξωτερική πολιτική των Κομνηνών:
 - α. Ανάκτηση εδαφών στη Μικρά Ασία
 - β. Αποκατάσταση βυζαντινής κυριαρχίας στα Βαλκάνια
 - γ. Μάχη στο Μυριοκέφαλο και συνέπειες
 - δ. Αποτίμηση (κριτική) της εξωτερικής πολιτικής των Κομνηνών

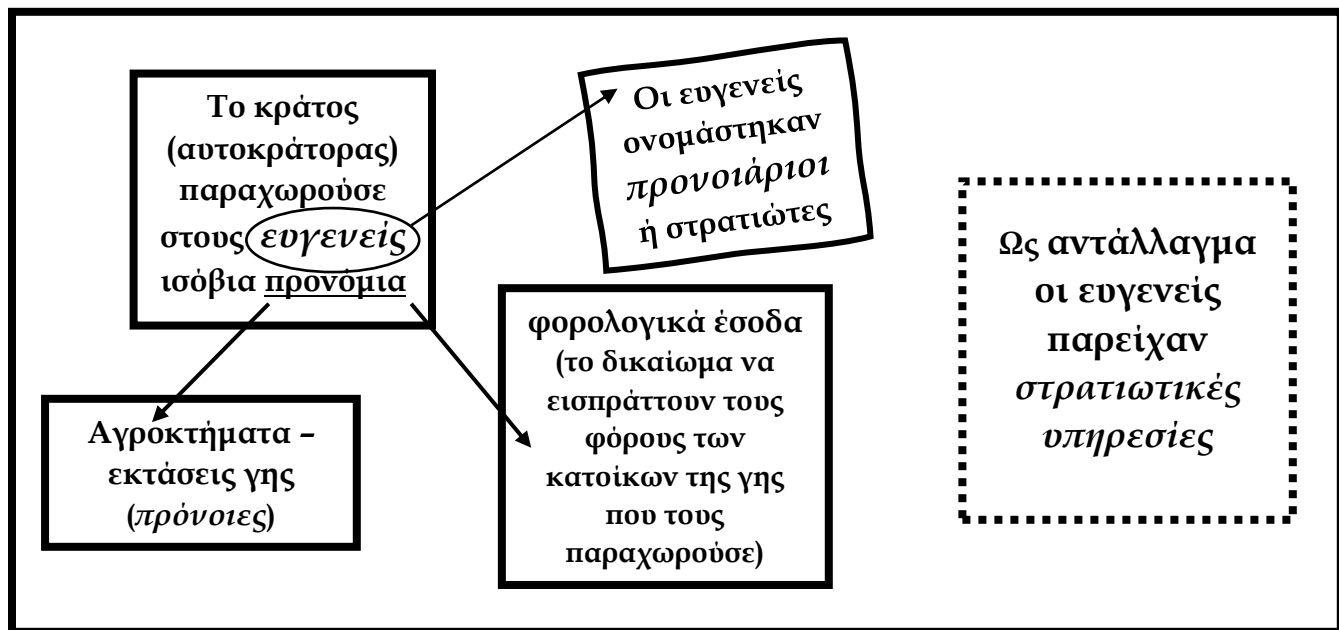
Η περίοδος της βασιλείας των Κομνηνών (1081-1185)

1. Η εσωτερική πολιτική των Κομνηνών

- α. Στο εσωτερικό οι Κομνηνοί στηρίχθηκαν στους ευγενείς και εφάρμοσαν τον θεσμό της Πρόνοιας.

Θεσμός Πρόνοιας

β. Σύγκριση θεσμού Πρόνοιας με θεσμό των Θεμάτων

Ομοιότητες:

- Το κράτος παραχωρούσε κτήματα και εκτάσεις γης με αντάλλαγμα στρατιωτικές υπηρεσίες.
- Και με τους δύο θεσμούς μειώνεται σημαντικά ο αριθμός των μισθοφόρων στο στράτευμα.
- Με τους δύο θεσμούς ο στρατός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διοίκηση του κράτους - η αυτοκρατορία στρατιωτικοποιείται.

Διαφορές:

- ο θεματικός στρατός στηριζόταν στους αγρότες ≠ ο θεσμός της πρόνοιας στηριζόταν στους ευγενείς-προνοiάριους.
- τα στρατιωτόπια που παραχωρούνταν στους στρατιώτες-αγρότες μεταβιβάζονταν από τον πατέρα στον πρωτότοκο γιο, όπως και η υποχρέωση για στρατιωτική υπηρεσία ≠ οι πρόνοιες (εκτάσεις γης) δεν αποτελούσαν ιδιοκτησία του προνοiάριου και επομένως δεν μεταβιβάζονταν ούτε κληρονομούνταν.
- οι στρατιώτες-αγρότες πολεμούσαν με αυταπάρνηση για τα εδάφη και τις οικογένειές τους ≠ στον στρατό των προνοiάριων κατατάσσονταν και πολλοί ακατάλληλοι → ο στρατός των προνοiάριων λιγότερο αποτελεσματικός και αξιόμαχος από τον θεματικό στρατό.

γ. Αποτίμηση (κριτική) του θεσμού της Πρόνοιας

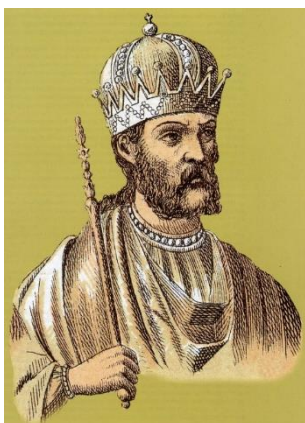
1. Με τον θεσμό αυτό οι ευγενείς (προνοιάριοι) έγιναν η άρχουσα τάξη, ενώ οι αγρότες βυθίστηκαν στη φτώχεια και την αθλιότητα.

2. Οι φόροι των κατοίκων των περιοχών που παραχωρούνταν στους προνοιάριους εισπράττονταν από τους προνοιάριους, σε βάρος των εσόδων του κράτους.

3. Στον στρατό των προνοιάριων κατατάσσονταν και πολλοί ακατάλληλοι, έτσι ο στρατός τους ήταν λιγότερο αποτελεσματικός και αξιόμαχος από τον θεματικό στρατό.

2. Η εξωτερική πολιτική των Κομνηνών

Όταν ο Αλέξιος Α΄ Κομνηνός, ο ιδρυτής της δυναστείας των Κομνηνών, έγινε αυτοκράτορας (1081-1118), η Βυζαντινή αυτοκρατορία δεχόταν επίθεση και κινδύνευε σε όλα τα μέτωπα.

Εχθροί του κράτους

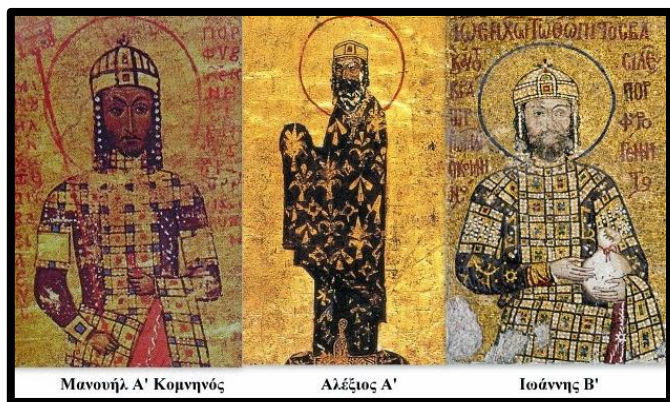
Ανατολή: οι **Σελτζούκοι Τούρκοι** κατακτούν μεγάλο μέρος της Μικράς Ασίας.

Δύση: οι **Νορμανδοί** αφαιρούν όλες τις ιταλικές κτήσεις του Βυζαντίου και απειλούν τις ακτές της Ηπείρου.

Βαλκάνια - βόρειες περιοχές: **Κουμάνοι** και **Πατζινάκες** (τουρκικοί νομαδικοί λαοί) λεηλατούν τα Βαλκάνια.

α, β. Ανάκτηση εδαφών στη Μικρά Ασία και αποκατάσταση της βυζαντινής κυριαρχίας στα Βαλκάνια

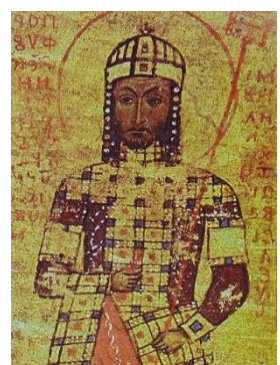

Η συμβολή των τριών πρώτων αυτοκρατόρων της δυναστείας των Κομνηνών (Αλέξιος Α' Κομνηνός, Ιωάννης Κομνηνός, Μανουήλ Α' Κομνηνός) στην ανακατάληψη Βυζαντινών εδαφών στη Μικρά Ασία και στα Βαλκάνια είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το Βυζάντιο κατάφερε να ανακτήσει πολλά εδάφη στη Δυτική Μικρά Ασία και να αποκαταστήσει την κυριαρχία του στα Βαλκάνια, εξουδετερώνοντας την απειλή των Ούγγρων και των Σέρβων.

γ. Η στρατιωτική κατάρρευση

Ο Μανουήλ Κομνηνός έστρεψε το ενδιαφέρον του στη Δύση και προσπάθησε να ανακαταλάβει εδάφη στην Ιταλία, χωρίς επιτυχία. Οι παράτολμες, όμως, εκστρατείες του στην Ιταλία ενθάρρυναν τους Σελτζούκους Τούρκους για νέες επιθέσεις κατά των Βυζαντινών στη Μικρά Ασία. Ο Μανουήλ έσπευσε με ισχυρό στρατό στη Μικρά Ασία, για να τους αντιμετωπίσει.

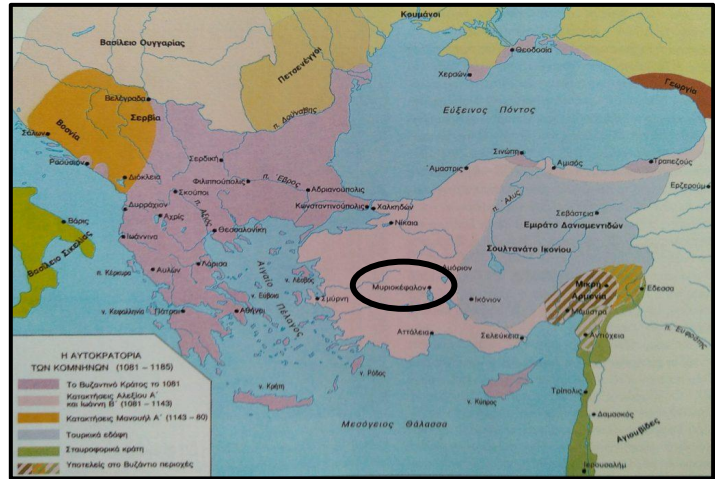
Μάχη στο Μυριοκέφαλο (της Φρουγίας)

Πότε: 1176

Αντίπαλοι: Σελτζούκοι Τούρκοι
εναντίον Βυζαντινών (Μανουήλ Α΄
Κομνηνός)

Αποτέλεσμα - συνέπειες:

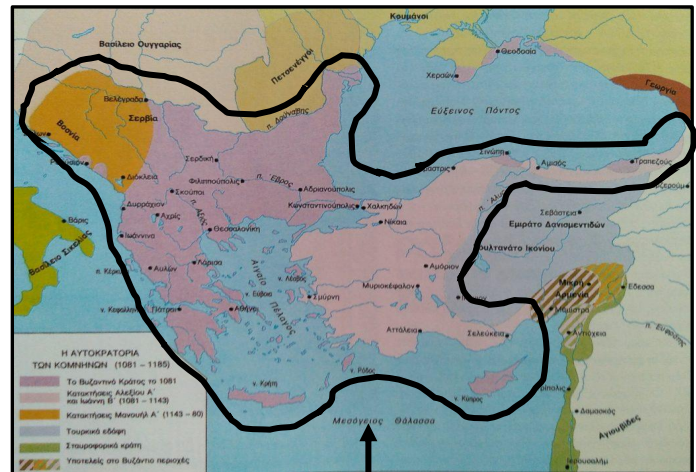
1. Ήττα Βυζαντινών.
2. Οριστική απώλεια Μικράς
Ασίας για το Βυζάντιο και εδραίωση
των Τούρκων στην περιοχή.
3. Η Μικρά Ασία εξισλαμίστηκε,
αφού οι χριστιανοί κατέφυγαν σε γειτονικές χώρες λόγω των σφαγών, της πείνας και των
επιδημιών (πανούκλα), ενώ όσοι παρέμειναν εξαναγκάστηκαν να ασπαστούν το Ισλάμ.

δ. Αποτίμηση (κριτική) της εξωτερικής πολιτικής των Κομνηνών

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία το 1081, όταν
ο Αλέξιος Α΄ ανεβαίνει στον θρόνο

Τα όρια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας
επί Κομνηνών (1081-1185)

Αποτίμηση εξωτερικής πολιτικής Κομνηνών

Η εποχή της δυναστείας των Κομνηνών αποτελεί την τελευταία αναλαμπή του Βυζαντίου.

1. Οι Κομνηνοί κατόρθωσαν αρχικά να ανακτήσουν μεγάλο μέρος της Μικράς Ασίας και να αποκαταστήσουν τη βυζαντινή κυριαρχία σε Βαλκάνια και δυτική Μικρά Ασία.
2. Με την ήττα στο Μυριοκέφαλο χάνεται οριστικά η Μικρά Ασία για το Βυζάντιο, η θέση των Τούρκων παγιώνεται εκεί οριστικά και το ελληνικό στοιχείο της Μικράς Ασίας παρακμάζει.